

Reclining at the Seder

Source Sheet by Rabbi Federgrun

Vancouver Torah Learning Centre

1. **Pesachim 99b**

MISHNA: On the eve of Passover, adjacent to *minḥa* time, a person may not eat until dark. Even the poorest of Jews should not eat the meal on Passover night until he reclines on his left side, as free and wealthy people recline when they eat.

פסחים צ"ט ב א.
מתני' ערב פסחים סמוך למנחה לא יאכל אדם עד שתחשך אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב
2. **Rashi on Pesachim 99b**

even the poorest of Jews should not eat on the night of Pesach until he reclines like free people. This is to remember the freedom and it is with a bed and a table.

רש"י על פסחים צ"ט ב ב.
ואפילו עני שבישראל לא יאכל - בלילי פסחים עד שיסב כדרך בני חורין זכר לחירות במטה ועל השלחן:
3. **Pesachim 108a**

even the poorest of Jews should not eat until he reclines. It was stated that everyone agrees that *matza* requires reclining, i.e., one must recline when eating *matza*, and **bitter herbs do not require reclining**. With regard to wine, it was stated in the name of Rav Naḥman that wine **requires reclining**, and it was also stated in the name of Rav Naḥman that wine **does not require reclining**. The Gemara explains: **And** these two statements **do not disagree** with each other: **This** statement is referring to the first two cups, and **that** statement is referring to the last two cups. Some say the explanation in this manner and some say it in that manner. The Gemara elaborates: **Some say it in this manner**, that the first two

פסחים ק"ח א ג.
ואפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב: איתמר מצה צריך הסיבה מרור אין צריך הסיבה יין איתמר משמיה דרב נחמן צריך הסיבה ואיתמר משמיה דרב נחמן אין צריך הסיבה ולא פליגי הא בתרת כסי קמאי הא בתרת כסי בתראי אמרי לה להאי גיסא ואמרי לה להאי גיסא אמרי לה להאי גיסא תרי כסי קמאי בעו הסיבה דהשתא הוא דקא מתחלא לה חירות תרי כסי בתראי לא בעו הסיבה מאי דהוה הוה ואמרי לה להאי גיסא אדרבה תרי כסי בתראי בעו הסיבה והיא שעתא דקא הויא חירות תרי כסי קמאי לא

cups require reclining, as it is now that freedom begins. By contrast, the **last two cups do not require reclining,** because **what was already was.** And **some say it in that manner** and claim that **on the contrary,** the **last two cups require reclining,** as it is **at that time that there is freedom.** However, the **first two cups do not require reclining,** as **one still says: We were slaves.** The Gemara concludes: **Now that it was stated so, and it was stated so,** i.e., there are two conflicting opinions and it cannot be proven which two cups require reclining, both **these** sets of cups **and those require reclining.**

בעו הסיבה דאכתי עבדים היינו
קאמר השתא דאיתמר הכי ואיתמר
הכי אידי ואידי בעו הסיבה

4. **Jerusalem Talmud Pesachim 68b**

Rav Levi said, "And because it is the way of slaves to eat standing up and here to eat reclining, [it is] made known that they went from slavery to freedom." Rabbi Simon [said] in the name of Rabbi Yehoshua ben Levi, "The [first] *kazayit* (the minimum requirement - the size of a large olive) that a person is obligated [to eat of the required foods], he must eat it reclining.

תלמוד ירושלמי פסחים ס"ח ב
אמר רב לוי ולפי שדרך עבדים להיות
אוכלין מעומד וכאן להיות אוכלין
מסובין להודיע שיצאו מעבדות
לחירות. ר' סימון בשם ר' יהושע בן
לוי אותו כזית [ראשון] שאדם יוצא
בו בפסח צריך לאוכלו מיסב.

5. **Mishneh Torah, Leavened and Unleavened Bread 7:6-8**

(6) In each and every generation, a man is obligated to show himself as though he himself went out now from the slavery of Egypt as it is said (Deuteronomy 6:23) "And He took us out of there, etc." and on account of this thing, the Holy One, blessed be He, commanded in the Torah "And you shall remember that you were a slave," that is to say as though you yourself were a slave and you went out to freedom and you were redeemed.
(7) Therefore, when a man has his meal on this night, he must eat and drink

משנה תורה, הלכות חמץ ומצה ז' ו-ח

(ו) בכל דור ודור חייב אדם להראות
את עצמו כאלו הוא בעצמו יצא
עשה מעבוד מצרים שנאמר (דברים
ו כג) "ואותנו הוציא מִשֶׁם" וגו'. ועל
דבר זה צוה הקדוש ברוך הוא בתורה
ותורת כי עבד היית כלומר כאלו
אתה בעצמך היית עבד ויצאת
לחירות ונפדית:

(ז) לפיכך כלשוננו אדם בלילה הזה
צריך לאכל ולשתות והוא מסב דרך
חירות. וכל אחד ואחד בין אנשים בין

while reclining in a manner of freedom. And each and every man and woman is obligated to drink on this night four cups of wine.

(8) When do you need to recline? At the time when you are eating a kazayit of matzah and while drinking the four cups. And for the rest of his eating and drinking, if he's reclining, that's praiseworthy, and if not, he doesn't have to.

נְשִׂים חַיִּב לְשִׁתּוֹת בְּלִילָה הַזֶּה
 אַרְבָּעָה כּוֹסוֹת שֶׁל יַיִן...
 (ח) ... וְאִמְתִּי צָרִיכִין הִסִּיבָה בְּשִׁעַת
 אֲכִילַת כּוֹזֵית מַצָּה וּבְשִׁתֵּית אַרְבָּעָה
 כּוֹסוֹת הָאֵלוֹ. וְשָׂאָר אֲכִילָתוֹ וְשִׁתֵּיתוֹ
 אִם הִסִּב הָרִי זֶה מְשַׁבַּח וְאִם לֹא אֵינוֹ
 צָרִיף:

6. Pesachim 108a

A dilemma was raised before the Sages: **What is the halakha** with regard to a **waiter**? Is a waiter obligated to recline? The Gemara answers: **Come and hear** a solution, as **Rabbi Yehoshua ben Levi said: A waiter who ate an olive-bulk of matza while reclining has fulfilled** his obligation. The Gemara infers: If he ate *matza* while **reclining**, **yes**, he has fulfilled his obligation; if he was **not reclining**, **no**, he has not fulfilled the obligation. **Learn from** this that a waiter **requires reclining**. The Gemara concludes: Indeed, **learn from it** that this is the case.

פסחים ק"ח א
 איבעיא להו שמש מאי תא שמע
 דאמר ריב"ל השמש שאכל כזית
 מצה כשהוא מיסב יצא מיסב אין לא
 מיסב לא שמע מינה בעי הסיבה
 שמע מינה

7. Rosh on Pesachim 10:20:1

Now that we said that since some say [by the first two] and some say [by the last two] so we recline by all four, and Matzah needs reclining for the first olivesworth and by the Afikoman. And, if he ate without reclining then he has not fulfilled his obligation as Rabbi Yehoshua ben Levi says that a servant that eats the olivesworth of Matzah while reclining has fulfilled his obligation. This means that if he didn't recline then he has to repeat and eat it reclining.

פסקי הראש על פסחים י"כ: א'
 השתא דאמרין דאיתמר הכי
 ואתמר הכי כולהו בעו הסיבה ומצה
 בעי הסיבה בכזית ראשון וכזית של
 אפיקומן ואם אכל בלא הסיבה לא
 יצא כדאמר ריב"ל השמש שאכל
 כזית מצה כשהוא מיסב יצא משמע
 מיסב אין לא מיסב לא ואם אכל בלא
 הסיבה יחזור ויאכל בהסיבה.



Made with the Sefaria Source Sheet Builder
www.sefaria.org/sheets